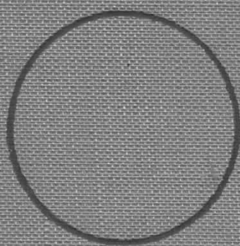
TRONTL

KALEIDOSKOP

KNJIŽNICA PODODBORA MATICE HRVATSKE
KNJIGA ČETRNAESTA

T R O N T L

K A L E I D O S K O P

TISAK „TIPOGRAFIJE" D. D. U ZAGREBU

STJEPKO TRONTL

KALEIDOSKOP

ZAGREB 1942
IZDANJE PODODBORA MATICE HRVATSKE U ZAGREBU

Tisak i raspačavanje dopušteno odlukom
Drž. izvještajnog i promičbenog ureda
od 23. srpnja 1942. br. 11447/42.

KALEIDOSKOP

I

NIŽU se i nižu sanje dječjih dana,
šarenilo boja dočarava sliku:

tu su alem-gore, mora negledana,
zelena jezera, zvijezde na vidiku,

i tanana kula srebrom obasjana,
i bijele vile u mrku boriku — — —

Oklijevajuć ruka dugo bi se borila:
jedan pomak prstom — i slika se sorila.

II

AL' ostade ova! Koliko je puta
zatravljeno oko, kao da se boji,

počivalo na njoj: rukom netaknuta,
vremenu oteta — slika ta nek stoji!

Godine su tekle... I sjećanje luta
ko avet nad grobljem mladih dana mojih.

Gledam: nešto stakla, slika sva se smračila,
i ja više ne znam, što je meni značila.

LICE I NALIČJE

RAZGOLJENA ZBILJA

ZA kazalištem nakrcana kola,
šarenilo blijedo i papiri vise,
na sunčanom jutru sva je zbilja gola —
večernje kulise.

Sa cvjetnog balkona, il' s golema gnijezda,
čovjek razmahuje rukama i psuje,
povrh savijenih oblaka i zvijezda
hrače on i pljuje.

Na sunčanom jutru prolaznik se čudi,
zatečenoj blijedoj istini se smije;
ona gola vrišti: još za pogled ljudi
udešena nije.

GRAD

ZADAHTAN u trku život se pati
u prahu i strahu od mahnite sile.
Zloduha goniča da je ugledati,
stisnute mu pesti krvave bi bile.

U strepnji je gomila zvjerka luda,
pjeni se i štekće u času slijepom:
Dalje i dalje i brže!
A kuda?
I zubima hvata za svojim repom.

NA LJETOVANJU

NOĆ naglo pada, trepere zvijezde,
gorje se ispelo — avet nijema.
Pod jabukom granatom ugodno se sjedi
iza večere. Već im se i drijema.

— Zbilja, gospon susjed, u domaćim vijestima
zadnjih novina, jutros, čitao sam,
umrla je, stante... Josipa Posavac,
kuća žalosti: Ilica, naš broj — osam!

— Iz kog je kata? Ne znate?... Što ćemo:
stara trava sahne, mlada trava niče!
Posavac, velite?... Ha, pokoj joj duši,
smirila se — najzad: što se nas i tiče!

Pod jabukom sjede. Devet pa u krevet.
Šušnjava, lomot, prasak granja stade.
I kad se trgli, skočili: — Što-o... što je? —
sa stabla na stol jabuka gnjila pade.

LEPTIR U ILICI

SA zelenih livada i cvjetnih poljana
usnulih u vedrini mira
topli je talas zraka u Ilicu
zanio plavog leptira.

Stoglava gomila stiješnjena zidima
mračna i bučna je brzala,
nad njom se sneno i izgubljeno
dva plava krilašca trzala.

Pred blistavim staklom, gdje se šareni
cvijeće od papira,
i ne znajući je stonoga gomila
zgazila plavog leptira.

BUĐENJE

VIDIK je pusto poplavilo znanje,
buja, razlijeva se, penje se sve više,
a sreća, još se ko uvelo granje
pod površinom mutne vode njiše.

Mudrosti mora sapinje grudi,
zamire srce i kuca sve tiše.
Čovjek se trza... Sad se s krikom budi
i znoj sa čela, s oka suzu briše.

PIPANJE U MRAKU

OD pustih sumnja dižemo kulu,
s vrhova njenih mutnom zrakom
pipamo mrakom:
istina zadnja — gdje je, kakva je?

I istine s novim pogledima niču.
Sto očiju bistrih vrebajući jednu —
mutnih stotinu vide.
A mozgovi žedni zanosno svakoj kliču:
ta je, takva je!

I mudrost se drobi i u sitno piše,
na pregršti se u svijet sipa znanje.
I mnogo ga je, svaki dan sve više —
a sreće manje.

NOĆNI ČUVAR

MAGLENO svijetlo, zrake žute
kroz tminu žmure, sjene se zbile
u jame, za skele, u gole kute
nedograđene vile.

Ko ćuk u šuplju duplju;
pod nogama mu ilovača kipi,
a maglom mutnom cesta pritisnuta,
i kiša sitna sipi.

Do nogu mu se podvinuta repa
promrzlo jedno pseto stisnulo;
bez marke pseće nije l' skitalo se
i gladno kisnulo?!

Ali kad se kuća dogradi ova,
ostat će čuvar... pseto... bez krova.

SUSRET

ČUPAVE mace izviruju na grani,
jaglac se suncu smije žut.
Zagrljeni i obasjani —
njih dvoje, nebesa i put.

Proljećem mladim svojim opijeni
letjeli, lebdjeli k visu.
U susret im se spuštao čovjek —
niti ga vidjeli nisu.

A on star zastade. Gledaše dugo
za njima... i naglo se prene;
tiho uzdahne, spusti glavu —
i nizbrdo krene.

OGLEDALO

OGLEDALO nenametno a budno
u kutu kao gola savjest stoji.
Al' tko se brine za svjedoka nijema,
i tko se njega boji?!

Tek kada se poljepšat kanimo,
tad pitamo ga, dobra savjetnika.
U bolu, sreći — što je nama do njeg,
što do našega lika?!

Al' dotaknuto rukom čarovnika
ogledalo, sve što je gledalo,
— neprijetvornu nam srž i čine naše —
na povrat kad bi svijetu predalo:
od veličina što bi ostalo?

I vječnosti da svoje otme lice,
velikan satro bi ga, nemilice!

SIRENA

NEZAPAŽENA se krili iznad ruševna krova
ko leptir šipkom od gvožđa probodena.
Iz zaglušne lomljave i praha, kome je do njena zova?
I nijema se čini u tišini stara sirena.

Istrule pod njom grede, sipke stijene se mrve.
Od gvožđa iskovana ona je tvrđa.
Al' davno ne blista više kao u dane prve,
oči joj istočene, izjela ih rđa.

Po njoj pauci plahi tanahne niti pletu.
Sanja li, tek se načas u prisoju makne,
i trzne kad joj lasta zalutala u letu
krilom se mekanim lica ledena takne.

Kroz prah i čađu naslućuje s visa maglice bijele,
oblaci je l' joj ususret s daškom plove.
Udiše s vjetrom i srče snagu mladosti cijele,
prožeta njome da mu se odazove.

Glas joj je dubok, razbijen kao da stenje,
punoća mu s vjetrom raste, bruji jače,
u zanosu divljem se diže, ruši se, penje,
zastaje načas izlomljen, dugo plače.

U slutnjama srca tajni odjek bije:
tuga ravnice, pustoš gluhih planina,
treptav sjaj vode, kad mjesec je zelen pije,
divljega mora krik, dah dubina —

— čežnja proljetne noći, zanos razbuktala srca,
žalba nesmirena, kad mladost sebe žali,
trzaj zgažene pravde, kad duša u bolu grca,
snovi sa svetog visa, nisko popadali...

U slutnjama srca tajni odjek bije.
Nezatisnuta uha tko glase ove sluša,
uklet je — i mira već našao nije,
samotan svud luta, i žalosna mu je duša.

OTAJSTVO TMINA

DJEČJE se oči pasu otajstvom tmina:

— Je l' stijena gola munje upila
te izbija tajni plamen?
— Il' pećina svete suze skupila
u krvav dragi kamen?
— Il' plamsa svjetiljka Aladina?

Kukavice oklijevajuć stoje,
ali oni... doznat će što je!

Što hoćeš vidiš i sve je svuda.

Starčev je pogled za djecom pao:
Vratit se ne će već mlada ni luda,
i bit će im žao.

STAZAMA ZEMLJE I NEBA

ZA KLAVIROM

U sumrak je za klavir sjela,
mučila ju je tiha sjeta,
i sipa zrakom sitan biser
Mozartova menueta.

Sklopivši oči vidi njega:
ko sjena k njoj se krade lako,
čeznutljivo je gleda, dugo —
sad joj je ruku usnam tako.

A srebrni ćurlik prsne —
i ta mala ruka klone.
Sada sluša gdje u mraku
titrav odsjev srebra tone...

IZ STAROGA ZAGREBA

KAD bi razgrnula zastore i stala
u raskošu cvijeća i proljetnog čara,
iz prikrajka svoga krišom bi je gledo
zatravljena oka poput mjesečara.

Ali jednog dana tuđe su ruke
cvijeće poskidale s prozora oba,
i teška tišina na njih pala —
pusta je ostala soba.

Ti mladi dani... i kamo su godine,
godine duge, što zaborav nose...
Jesen je čovjeku lice ukrutila,
i srebrom mu protkala kose.

Danas, kad je ovuda prošao,
iz sna mu se trgo davni spomen duše:
kucali su čekići... Nijemo je gledao
kako tu kućicu ljudi ruše.

POHOD

KAD klone i u se sumnjati počima,
javlja mu se u sutonu plavu
mlada jedna žena s tugom u očima.
I on sijedu sagiba glavu.

Kako ga je ljubila! Sav joj je život
samozataja bio i žrtva.
I srce bi svoje za njega dala!
Ali ona je mrtva.

Dođu mu časovi da vrisne i svisne,
te stiska zube i pati.
I duboko sagiba sijedu glavu,
kad mu se javlja mati.

USTAŠKI GROB

BIO je s onima, što vjere nisu
u Boga i pravdu gubili.
Godina dana je ravno tomu —
s njima i sinka su joj ubili.

A on je bio njezina sreća,
mrtav — jedina misao.
»Ne plači za mnom, mamo moja!«
tako je sinak pisao.

Rascvalu trešnju ponijela mu je.
Pred grobom zastala mama:
tu bukti baklja, vijenac tu je,
i trobojka: On je s nama!

SIROČE S MORA

NA slavonskoj ravni bez poroda svoga
ko prsta dva sami, njih dvoje
uzeli njega — garavo siroče
s krševitog žala, pod svoje.

A Zvanić po ravnome polju luta
tužan kao u uzama,
pa kada vjetar zatalasa klasje,
crne su mu oči u suzama.

PRIGUŠENA PJESMA

NE niči javore! Zadrhtat će tvoje grane,
kad bude noć za mjesecom žudila
da krvav u krilu joj crnu plane.

I tebe zora bi plamena budila,
i ti bi velike mladovao dane —
strepnjom bi tajnom tvoje se proželе grane.

Na stijeni tada, javore, iznenada
zaurlav bura propast bi nosila,
zvala bi oblačje crnog jada,

utrnuv sunce mrakom bi kosila,
srvala tebe vita i mlada
Na stijeni goloj, javore, iznenada.

Od tvoga drva gusle da čuje djevojče malo,
sitnom bi ručicom burnu grud stisnulo,
daleko bi nekud se zagledalo...

A srce iz žica u grču bi vrisnulo,
dane bi davne na povrate zvalo
spominjuć ono djevojče, milo i malo.

MALI JE BOLESTAN

PO bijelom jastuku kosa mu pala,
oči u rupe duboko utonule,
nos tanak, uvele usne,
ruke — ko tuđe klonule.

Bjelina raste, u sumrak lebdi.
Sopti vruć, kratak dah.
A ura kuca: tako, tako...
Sobom se širi strah.

Sve zahvata, kruži. I vrtlog vitla
i nosi tako, tako...
— Moj mali dečko!...
Do uzglavlja se
stisnuo čovjek i plako.

PUT U JESEN

NOĆNIM ga prate putem,
gole strše im grane,
gleda ih — utvare crne:
jasene okresane.

Kakva je noć! Mjesec zelen
na gorskoj trepti kosi,
nad njim oblaci jure,
trga ih vjetar, nosi.

Iz mraka sijeva prozor
i zastor se crveni vije,
sjene se okreću duge —
ples i harmonika, smijeh...

— Što li te dogna amo
te samotan lutaš noću?
Zaludna ugasla mladost
crnu kune samoću.

Takva si sebe htio,
luda, i sad je jasno:
mladi utrnuli dani...
Kasno je sada. Kasno. —

Vraća se samotnim putem.
Gole strše im grane,
gleda ih — utvare crne:
jasene okresane.

UGASLE OČI

POD krovom dva mala prozora.

Po danu sijeda stoji žena
za staklom kao voštan kip
žuta i lica ispijena —
pa je nestaje.

Kad sumrak pane
dva zastora se spuste žuta,
iza njih žižak drhtav plane,
a sjena duga i pognuta
po njima klizi — pa je nestaje.

Blijedo svijetlo na mutne prozore
bije od sumraka do zore.

I jesen plazeći s maglom stigla,
od daha joj lišće ustreptalo.
Pod mala dva prozora muklo se digla,
i kad se stakla granom žutom takla —
srce je stalo.

Teška, noć gluha, duboka.
Pod krovom dva mračna prozora
staklena, ugasla dva oka.

SVETI DAN

U plavom miru predvečerja
kameno gorje šuti,
pod njim se proplankom našim
pšenično polje žuti.

Za nama šume smrekove
crne se buditi stale,
plave im sjene po polju plaze,
već su i po nama pale.

Žuborac tu srebrni bije.
Mi smo se zagledali
gdje blistav vri i ključa
i mlin naš okreće mali.

Jutros ga digli mi sami,
rašlje utakli lako,
usadili u os pera —
i još se okreće tako.

Sad ćemo kući. Taj dan je
prošao za čas tili.
Moj sijedi drug će ko za se:
Danas smo ... dobri bili.

JADIKA

SAMOTNA stoji. Davno već joj sjeme
na puste palo neprohodne pute;
i gdje se bure strovaljuju ljute,
ona je nikla — i pognula tjeme.

Pod zavjesom od grana sve do tala
utonula je u svoju samoću.
Snijući tugu i danju i noću
i u tišini sva bi zadrhtala.

Samotna vrba još se jadom mori,
u grču šutnje tugom dugom zbori,
da će sve ostat, kako je i bilo:

Nad mračnom iznikla je rakom grobnom,
a usud joj jezovit silom kobnom
za listom sipa list u tajno krilo.

JEZERO

SAMO i neznano jezero spava
za gluhom gorom pod snenim borom.
Jezero rujem zna planut i zorom —
u njem je carstvo svemira plava.

A kad njim prolama bura i strava,
trne i zamire sapeto gorom,
i okovano ledenom korom
sunce izgleda vrh ognjenih glava.

Trepet i pokoj njegov mi je znan:
ovdje sam duge noći snivao
— te divne noći — i mnogi dan.

U bolu i sreći njime sam plivao,
u njem bje čežnja moja, moj san.
I njega sam svega u duši skrivao.

ZVIJEZDA

IZ previranja tvari, puste smjese
maglovita i mutna stvaranja,
iz vrenja bijesna sred izgaranja —
gruda jedna snažna otkide se.

I trgne k zviježđu mavenoga plama
čeznućem rane burne mladosti
i zanosa i vrele radosti
ko svijetao vrisak u noć — suza sama.

Nikada zviježđa željenog stigla nije:
već kad se žarka nebom prolila
u vatri svojoj se utolila —
nestala, sred snene noći tije.

ŠKOLJKA

KAD se na pučinu srušio vihar,
kad joj crn u krilu bjesnio dubokom,
na puste je žale pognao vale,
i prevraćajući dubine stubokom —

školjku je oteo moru iz krila,
bacio ju je na hridine ove:
u njoj otajstveno bilo života
dalekom bruji jekom, šumi, zove...

Dalekom jekom... ko i srce naše:
u času velikome kad uzavre,
zanesen širiš ruke, pogled dižeš,
a na oči ti čežnja suzom navre —

da vrisneš iza glasa u tu plavet,
da trgneš sam iz sebe — srce prosi,
i ćuti: silno, sveobuhvatno ga
svemirsko bilo zahvaća i nosi.

RAZGOVOR NA NEBESIMA

MOJ Gospode, Ti svemu: Budi! reče —
— Da ljubav moja svjetovima teče.

Ti zvijezde prosu u dubine plave —
— Da Gospoda veličaju i slave.

I plamte sad životom svojim dolje —
— U odsjevu mog duha, moje volje.

A ta što blista krvavo iz tmina —
— Ah, Zemlja moga razapetog Sina.

KRIK U MRAKU

ROBINJICA

TIJESNA ju je krletka sapela,
nakrivila je glavicu na stranu
i blistavim pogledom zapela
za zelenu granu.

Po lišću pršti zlato žeženo
i sjajne pjege u sjenu stresa,
pucaju prostori puni plaveti,
slutnje dalekih nebesa.

Dok je od same čežnje ustreptala,
sudbonosna ruka, gonjena hirom
velikodušja ili pakosti,
vratašca otvori širom.

A ptici srce željno zaigralo:
ona zatrepti, u vis plav se digne,
zaleprša se... klone. Uzleti —
na zelenu granu stigne.

U strepnji plaha sva se šćućurila.
I kad je prva pritisnula tama,
raširi krila, i eno je — leti
u krletku sama.

U IŠČEKIVANJU PLIJENA

I čudom tužnim ipak su to ljudi!

Te sitne dušice, puzave i sluzave
što prodrijet hoće, a ne mogav prvi,
i kamen rastočit će u prah sipak,
i gmile ko crvi —
da stignu ipak!

Il' ti nevidljivi i mrakom skriti,
što njuškaju horu i vjetar pogodan,
prevrnuli bi i kamen i stijene,
lakomi i nikad siti —
potmule hijene!

Il' izabrani oni, stremeći u vise,
gdje obzor vidan razastire strane.
Kada im perje sjajem pozlati se,
visok im kliktaj u zanosu plane.
Ah znanci stari,
uvijek na plijen hitri —
strvinari!

Svi vrebaju na izranjeno Sveto Tijelo,
i dočekat mu ne mogu opijelo.

GLUHI ČASI

DA, to smo mi! I zgledamo se sami
pred slikom sadašnjice svoje stojeć.
Izblijedio je zanos naš u tami,
a srce strepi gluhe čase brojeć.

Kud maštanja, kad smo se smjelo peli
na visu sjaja tražeć mjesto sebi.
Danas smo skromni, jeftini smo, je li?
U nama nitko nas prepozno ne bi.

Jer stazom smo se strmom umorili
gazeć svoj ponos, sanje razorili,
i glas nas izdo, sve smo tiši bili...

Pred slikom sadašnjice mi smo zastali.
U dane crne, što su nastali,
ni muku svom se nismo začudili.

TEŠKA NOĆ

PLAMIČCI ispijeni i blijedi
drhture i strepe u nizu dugom,
vlaga se kroz mrak i maglu cijedi,
probudili se vjetri, ječe tugom.

Drveće golo ukopano živo
razmahalo se, stenje, teške sjene
zamrsile su razastrto tkivo —
avetinje u maglu upijene.

Utrnut zanos, vjera duše mlade,
ko lišće žuto razasuto, nade...
kud oko bludi — mrak i magle sive.

Uzječale su vihrom teške tmine.
O stižu l' mrtvi?!... da požale žive —
il' će se nebo rasjat od vedrine?

KADA MRAK NA DUŠU PANE

JUNAK li je,
kada mrak na dušu pane,
on ne krije pesti dvije —
i plane.

A tko je ćudi pitome i tije,
kada mrak na dušu pane,
tješi se nadom da za dugo nije —
i čeka... dok svane.

A gdjetko strepi pred rukom što bije,
kada mrak na dušu pane,
i tek je pokleko savite šije —
obasjan na visoko stane.

JUDA

I raskajav se prokle sebe sama:
da milost još i oproštenje čeka?!
Odbacio je plaću usred hrama,
al' za njim ječi srebrnika zveka.

Oko njeg šuma, mrak, i nigdje ljudi.
A ipak strepi. Oh nestati da je
u noći i samoći gdjegod Judi...
Što šušnu?... Pseto. Zna l' ga, te na nj laje?!

Žeđa. Pod njim je Kedron, srebrom teče.
Srebro, svud srebro... Još mu usta peče
riječ izdajnička. Da ga bar ugušila!

Naći će i on kraja svome jadu!
Na smokvu jednu objesi se mladu.
I zelena se ona osušila.

SAMSON

I

NA vjeri prevaren, i snaga ode...
Zaludile me riječi slatke, lažne;
odsjekli moju kosu, da me vode
u trulež, plijesan, među zide vlažne.

Oči mi iskopali: zar da gledam
života ruglo takvo! Moje ruke
lanaca čvrstih sapelo je sedam.
Al' nikad dosta poniženja, bruke:

upregli me sad ko mazgova siva.
Okrećem žrvanj, nek im bude mliva —
valja odradit i sužanjski kruh.

Po obrazu mi ispaćenu pljuju,
a uši sprdnjom i porugom kljuju —
Jehova, slijep sam... što nisam i gluh!«

II

FILISTEJSKI knez reče: »Samson eto
u negvama je. Sad neka on grdi
Dagona zlatnoga božanstvo sveto!
Al' negve zveče, zidovi su tvrdi...

Jehove, veliš, oruđe si bio
i pravde duh je na te sišo velik!
Slobodu roblja junačkog si snio,
što slama bič, za blistav hvata čelik.

Daleko ti snovi od zbilje blude:
tri tisuće te tvojijeh iz Jude
u ruke naše predalo je — znaj!

Sad u trijem s njime! Povedite tigra,
silovit neka pokornički igra,
a plaća mu Jehovin bit će raj!«

III

A mnoštvo silno u trijemu golemu
zatalasa se, protrne u muku.
On, Samson! Lanci zvekeću po njemu,
a momče malo vodi ga za ruku

do stupa dva, što strop u srijedi drže.
»Igraj de, medo!« sa svih strana ču se.
On se ispravi, glavom gordo trže —
niz pleći kosa gusta prospe mu se.

Dva stupa zagrli u istom trenu,
nalegnuv još iz temelja ih krenu,
a samrtni mu čelo probi znoj.

I stade prasak krova i zidova — — —
Zavapi Samson: »Svesilni, Jehova,
nek s tobom bude... vječan... i duh moj!«

PJESMA LUĐAKA

PLAVE sam ptice hranio mozgom svojim!
Prazninom gluho je jeknula lubanja,
u nju mi srce provalilo,
plamom ju je, krvlju zalilo
i — lud sam ja.

U veliko sam doba rođen
kad um čudesa divna stvara
iskrom u tajne beskraja vođen —
a meni glava srcem izgara,
u maglenoj mi čežnji gine.
Pustom srećom mogo bih se, znajte,
opijat s vama i ne znat gorčine —
tek šaku uma u grudi mi dajte.

Od vašeg sam se svijeta otet htio.
Al' jer sam stazom samotnicom šeto
tuđ, neshvaćen vam, plave snove snio —
u ogradi od gvožđa sad me eto.
Ne žalite me! Dok nas ona dijeli,
ja u njoj vidim vas i svijet vaš cijeli.

Daleko od vas već je dobri Bog,
i prizvati ga ne će riječ lude.
Jedinca jednoć poslao je svog,

taj vapijaše: — »Eli, Eli!« — jer su ga razapeli
da proročka se riječ zbude.

Njegovim svetim što gorahu plamom,
lučonoše za mračnim trunu plotom.
Prehitro slovo — šuti bijelo o tom.
Krvava suzo, i tobom se zbori,
jer plač — nije l' već i on grehotom?

Nebesa, planine! Suri se orao
u krletku zavući morao
ko kokoš stara. I sad se stidi,
u njoj još ropske izdiše dane.
Ko u snu nad sobom aveti vidi —
aeroplane.

Svijetlo nedohitno! Za tobom gmižu
stvorovi bijede, kad te načas spaze.
U ime tvoje svud barjake dižu
i poljem časti slavno u krv gaze.
I dušmaninu osuda se kroji —
tko pravde ljubit ne zna, nek se boji.

Al' srce slušam ja, a srce stenje.
Umnici, recite, zašto uzdah crn
iz razorenih ognjišta se penje,

i što su čovjeku te ruke dvije,
a on s vampirom kolo mahnit vije.
Očinski dom i zemlje rodne grudu
u sitan mrvi prah — da siti budu.

Tlo već pod nogama tutnji mojim,
odjekuje topot, prolama zrakom.
Mahnita kolo!... u njemu stojim...
huji, vijori oko mene mrakom
poput oluje... Vidim ga... tu je —
u krvi crnoj — — — vampir! — — — topoće!
— — — — — — — — — — — —

Ptice drage, moje ptice plave,
do vašega da je meni stana
pa se opit vodom od zabića,
prespat jezu i mrak skorih dana...

A ostane l' tama usudom nama
i topot mene iz sna plavog prene —
samrtnu bijelu užeći ću svijeću
i čašom otrova srce zaliti.
Nasmijat ću se — života ne ću,
takog života žaliti.
Pljunut na trulež, u san se svaliti,
ali već ustajat ne ću.

GOLU ČOVJEKU
koji plače nad razdrtim laktom tuđega kaputa

DOK po njivama našim vjetrina makov
cvijet sije,
ti crnu čađu njušiš po zelenoj travi,
osluškuješ brujanje muklo dalekih
gvozdenih kolesa —
i pjesma tvoja zoru skoru slavi.

Iz razdrta lakta općega rukava
nepresušan bol tvoj izvire, u stih se cijedi.
U čas pravi neka je sveta riječ prava
o općem kaputu, prnjavom, i o bijedi:

Al' košulje svoje sjetio se nijesi,
ma i iskidane. Il' si već u hrpu
iznošenih prnja zastarjele mode
odbacio i nju — otrcanu krpu.

Preko njiva naših, dok vjetrina makov
cvijet sije,
u daljine mutne gol si zagledo se.
Tamo braća bijede pod razdrtim laktom
svojega kaputa i košulju nose.

NAŠ PARNAS

1 STADA NOMADA

PROBUJA li gdjegod na ledini trava
i sakrije oku kamenje tvrdo,
uvalit će se spremno da brsti i spava
bojovno krdo.

Nabusiti se rogovima češu, mudrice se
na izmjenu ližu,
i vjerni su tlu gdje se tove.
Al' slađi ih miris mami na prvu ledinu bližu!
I već se dižu: s novom će im pašom
i misli proklijati nove.

Na toj izgaženoj zemlji stradanja i jada,
gdje se prometljivost uvjerenja plaši,
sele se i putuju, ko stada nomada,
ljudi naši.

2 RAZGOVOR S DIOGENOM

S Parnasa nam nezastrt vidik u svijet puca,
naše je tamo cvijeće, naša je suza, Diogene,
i srce čovjeka kuca.

— Parnas pritište magla, dogorijeva vatra sveta,
pod čadorjem svud jednolika roba, zadnja novost,
u bengalskom sjaju bakalja, sunaca i raketa:
cvijeće od svile na ustreptaloj žici
odriče se svoga imena,
u suzama od brušena stakla
guše se srca limena,
pokisla crvenvrpca od stida planula
na umjetnom se suncu mrzne,
trobojka u osjenu lebdi blijeda
i gdjegod se trzne.
Potresoh glavom. I nakon lutanja duga
u šikari naiđem na guslara.
S vašara prognali su ga,
gusle mu hitar stigao kamen,
i još mu prebili gudalo, narugali mu se:
patnička budalo!
jer je od svog srca izgarao, a suzama
gasio plamen.
Čovječe, rekoh, ipak sam te vidio!
A on rukom sakri oči, jer se stidio.

BETHESDA

Jer anđeo gospodnji silažaše u određeno vrijeme... i mućaše vodu.

Ivan 5. 4.

POD teškim kamenim svodovljem
u pećinu mrtvog sna
jezero se uvalilo —
ne zna se njemu dna.

Vrijeme nujno i nečujno
nad njim je tamu zgusnulo,
katkad kap koja kane
sa svoda na površje usnulo.

Titrava sjajna se zraka
kroz tijesnu puklinu probila,
usred mrtvoga mraka
u vodu je zlato drobila.

Ona je znanica prostora
gdje snivaju sive gore,
a negdje iza njih pučina,
more, beskrajno more.

I već krilima vjetrina
prevrće more i ore,
i dok u gluhome miru
sive još snivaju gore:

pod teškim kamenim svodovljem
u pećini mrtvog sna
uzavire, lomi se jezero —
ne zna se njemu dna.

U VELIKE DANE

KRVAVO su sjeme u mraku sijali,
a stazama našim probujao trn.
Jer su se hropcem djece Tvoje opijali,
i njima osvanu petak crn:
kumir lakom ko sedam grijeha
prsnu naduven od đavoljeg mijeha.

Svojtu cijeneć po sebi sanjarila Ti djeca redom:
oni sa žala morskog bacali oči na golubinje ćudi
pitomi rod,
a on je bolesne tlapnje liječio sibirskim ledom,
i valom poplavnih voda potopio ilirski brod.
Pretijesna im bila Starčeva hrvatska gruda,
i posvećena je ruka obarala stare međaše.
I korovi niknuvši svi i svuda
gušili sjeme naše.

Veličatelji sile crno iskališe srce
na Tebi, majko, podrugujući se pravdi.
Razapeše Te i za haljine Tvoje baciše kocke.

Čaršijskim kantarom mjerili pobjedničku krv
ko u kasapskoj radnji, u teftere debele pisali,
i nije ih bilo sram.
Iz suze, znoja i zemlje ko polipi zlato sisali
i gradili pobjednički hram.

Jalovo doba umještva našeg — godine
dvadeset dvije!
Ogledalo, zahuktano sluganskim dahom,
lika patnice majke uhvatilo nije:
majstora naših poslovna dlijeta
stala u službu silničkog svijeta.
Nad žuljavom rukom i šupljim klobukom
pjesnici suze ronili,
dok su dželati pod vješala ustaše naše gonili.
Po strvini crnožutog lava hrabro udarala kopita,
gradili za svečovještvo u oblacima zdanja nova,
ne bi li patnik skrenuo oči od nasilja,
vlašću opita,
te bi zaboravio ko dijete, zabavljeno igrom
maglenih snova,
da ostaše i on i mati davno bez svoga krova.

Za šutljivim ovnom kasalo krdo,
blejalo obzorjem sivim.
A on bi na raskršću dugo oklijevo,
mjerio desno, perio lijevo —
i putem udarao krivim.

Kucajem Tvog bila, što nam zemljom struji,
odzvanjale grudi, kud je našeg svijeta.
I s onima, što su svoje tlačitelje
raznijeli ko pljevu u ratnoj oluji,
digla Ti se djeca, majko razapeta.
I ustaša sin Te s križa skinuo.

I neka je sveta suza, što je za Te tekla,
i mrtvima slava, jer su za Te pali,
i blagoslovljeni oni, što ih Tvoja rana pekla
te krvavu zoru budni dočekali.

I onome, koji je u crne godine
klonuo duhom sagnute šije,
u svom milosrđu oprosti, Gospodine,
tek ako vođa ili pjesnik nije.

SADRŽAJ

KRIK U MRAKU